

Bariery w biznesie EDYCJA 2023

Wyniki badania International Business Report
prowadzonego przez Grant Thornton

19 stycznia 2023

Wprowadzenie

Co krępuje polski biznes

Choć polska gospodarka w ostatnich latach – mimo pandemii i wojny w Ukrainie – odnotowywała relatywnie silny wzrost, nie oznacza to, że w pełni wykorzystuje swój potencjał. Wzrost gospodarczy mógłby być wyraźnie wyższy, gdyby nie bariery, które – według przedsiębiorców – w znaczący sposób hamują możliwość rozwoju działających w Polsce firm.

O jakie bariery chodzi? Można je podzielić na trzy grupy. Po pierwsze, bariery administracyjno-podatkowe, czyli te, za które odpowiada rząd i podległe mu instytucje państwowe. Z pewnością ostatnie zamieszanie wywołane wprowadzeniem zmian podatkowo-kadrowych zwane Polskim Ładem nie ułatwiło prowadzenia działalności gospodarczej.

Druga grupa barier to czynniki makroekonomiczne – wynikające głównie z naturalnych procesów gospodarczych. Chodzi np. o wysokie koszty pracy, brak wykwalifikowanych pracowników na rynku czy słaby popyt. Trzecia grupa to bariery, które swoją przyczynę mają w sytuacji międzynarodowej – są to np. wysokie ceny energii czy rosnąca niepewność ekonomiczna.

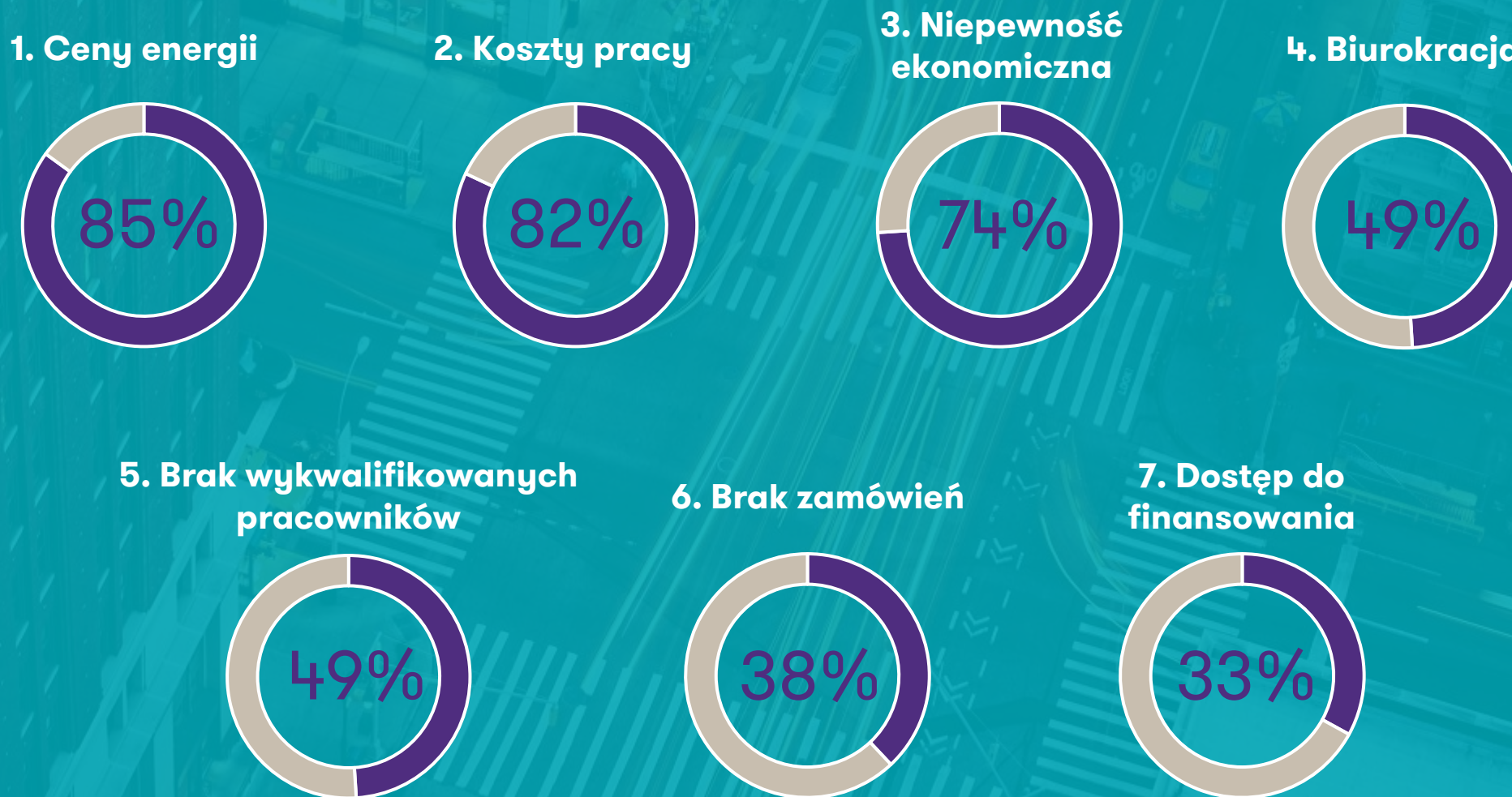
Jak powyższe bariery oceniane są obecnie przez średnie i duże przedsiębiorstwa działające na polskim rynku? Oto wyniki najnowszej edycji corocznego badania Grant Thornton.

Życzymy przyjemnej lektury.

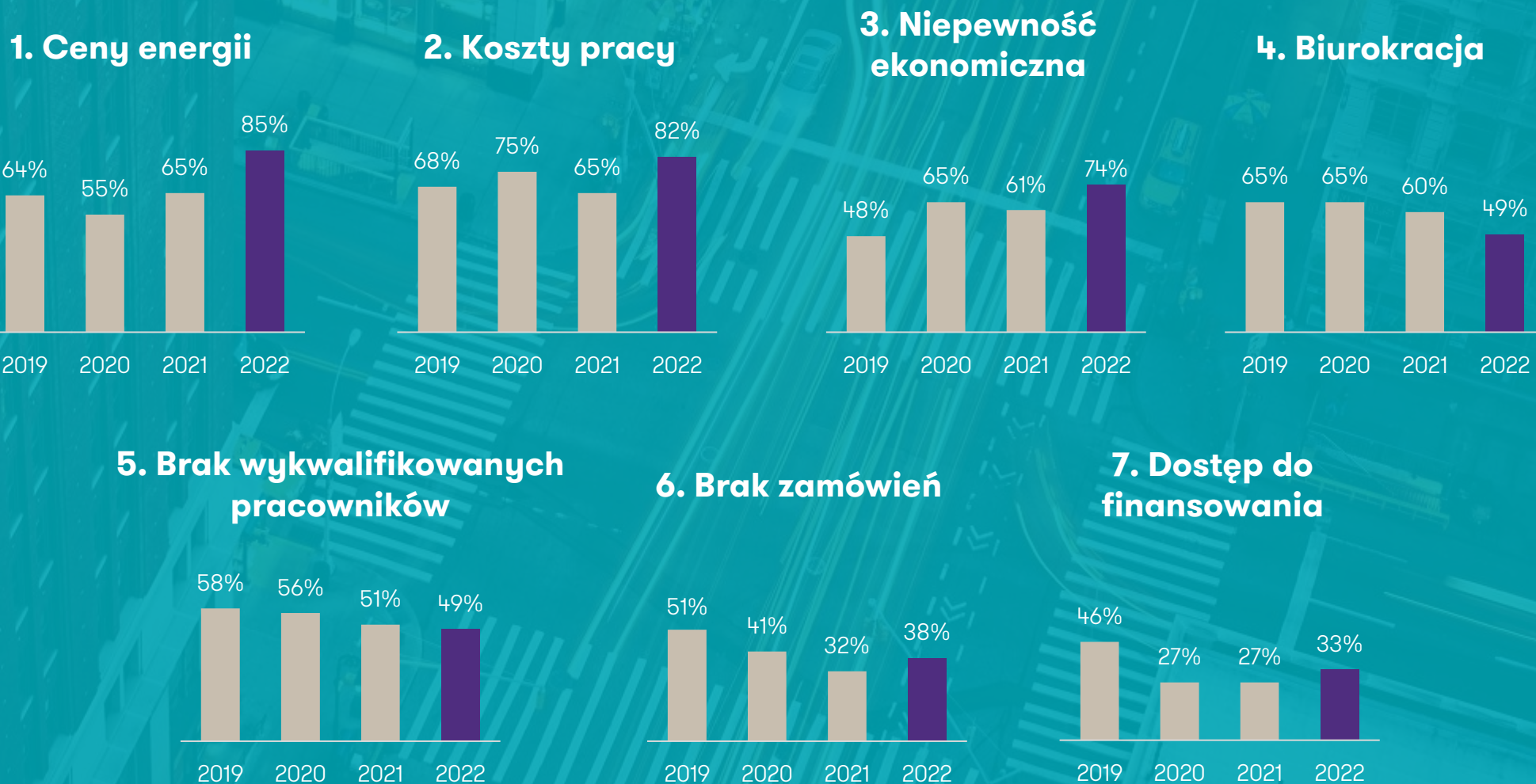

Barierzy w biznesie 2023

Wykres 1. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które w tegorocznej edycji badania wskazały dany czynnik jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju

Wykres 2. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które w czterech ostatnich edycjach badania wskazały dany czynnik jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju

Bariera #1

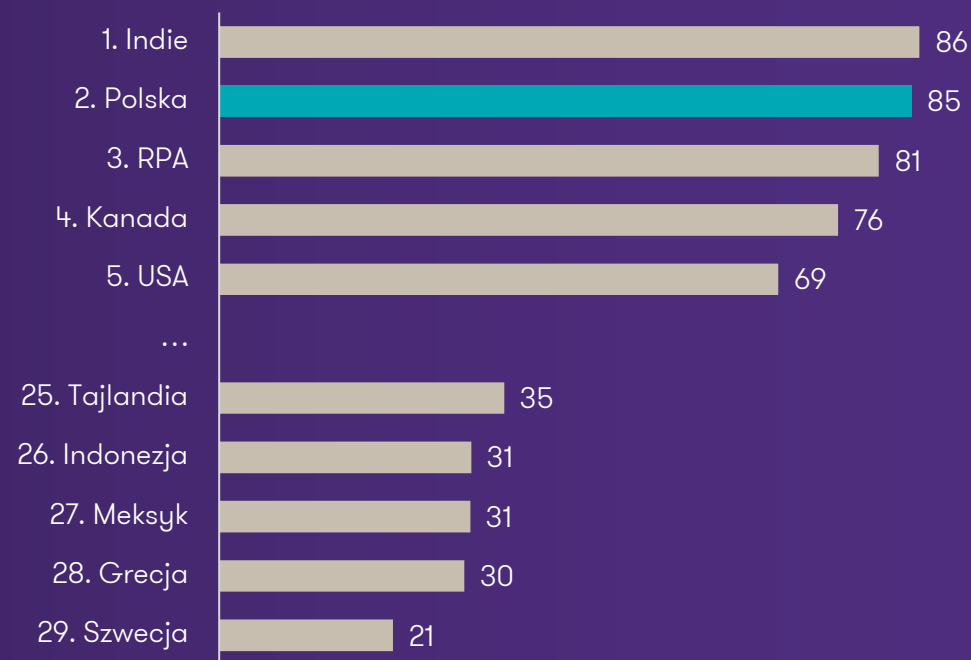
Ceny energii

Wysokie ceny energii są aktualnie najbardziej dotkliwą przeszkodą w prowadzeniu biznesu w Polsce, wymienianą przez 85% firm. Tylko w jednym badanym kraju bariera ta jest silniejsza.

Choć ostatni rok obfitował w niespodziewane zdarzenia utrudniające firmom funkcjonowanie, to nic nie było tak dotkliwe jak wzrost cen energii. Pomimo działań regulacyjnych ograniczających skalę podwyżek, koszt energii dla przedsiębiorstw rósł tak szybko, że aż 85% średnich i dużych firm badanych przez Grant Thornton, wskazało go jako barierę utrudniającą prowadzenie działalności (z czego aż 51 pkt proc. to firmy, dla których bariera ta była „bardzo silna”). To wynik o 20 pkt proc. wyższy niż przed rokiem i o 30 wyższy niż dwa lata temu. Jedynie w Indiach grupa ta jest większa (86%). Średnia w całym badaniu wyniosła 51%.

Mało prawdopodobne jest, aby przyszły rok był pod tym względem lepszy. Choć ceny energii dla mikro-, małych i średnich firm mają być zamrożone na poziomie 785 zł/MWh (co i tak jest historycznie wysokim poziomem), to dla dużych firm takiego limitu nie będzie. Tymczasem na rynku hurtowym kontrakty na energię elektryczną w Polsce na 2023 rok są o około jedną trzecią wyższe niż notowano w pod koniec 2022 roku.

Wykres 3. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **CENY ENERGII** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Źródło: Badanie International Business Report, dla Grant Thornton

Bariera #2

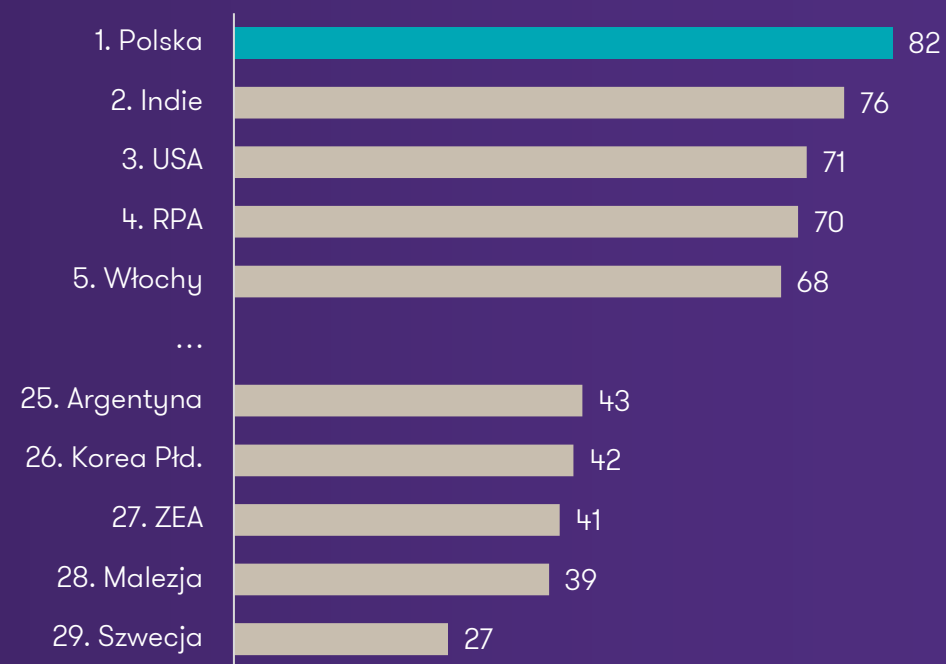
Koszty pracy

Wysoki koszt zatrudnienia pracowników to druga najmocniejsza bariera dla biznesu, wskazuje ją 82 proc. firm. To skutek rekordowego tempa wzrostu płac.

Ostatni rok to czas wysokiego wzrostu wynagrodzeń w Polsce. W sektorze przedsiębiorstw poszły one w górę o ponad 13%, co było najwyższą dynamiką od wielu lat. Choć wynik ten był niższy niż wskaźnik inflacji (wyniósł średniomiesięcznie ponad 14%), a więc z punktu pracownika nadal niewystarczający na utrzymanie realnych dochodów, to z punktu pracodawcy był na tyle spektakularny i wyjątkowy, że z pewnością był przez przedsiębiorców mocno odczuwalny i znacząco przebił poziomy zakładane w biznesplanie na 2022 r.

Trudno się więc dziwić, że pracodawcy w naszym badaniu jako istotną barierę w rozwoju wskazują również wysokie koszty pracy. Deklaruje tak 82% ankietowanych szefów średnich i dużych firm (z czego 29 pkt proc. to osoby, które uznało tę barierę jako „bardzo silną”). To wynik o 17 pkt proc. wyższy niż przed rokiem. To też najwyższy rezultat wśród 29 przebadanych krajów i znacznie wyższy niż średnia dla wszystkich państw, która wyniosła 56%.

Wykres 4. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **KOSZTY PRACY** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

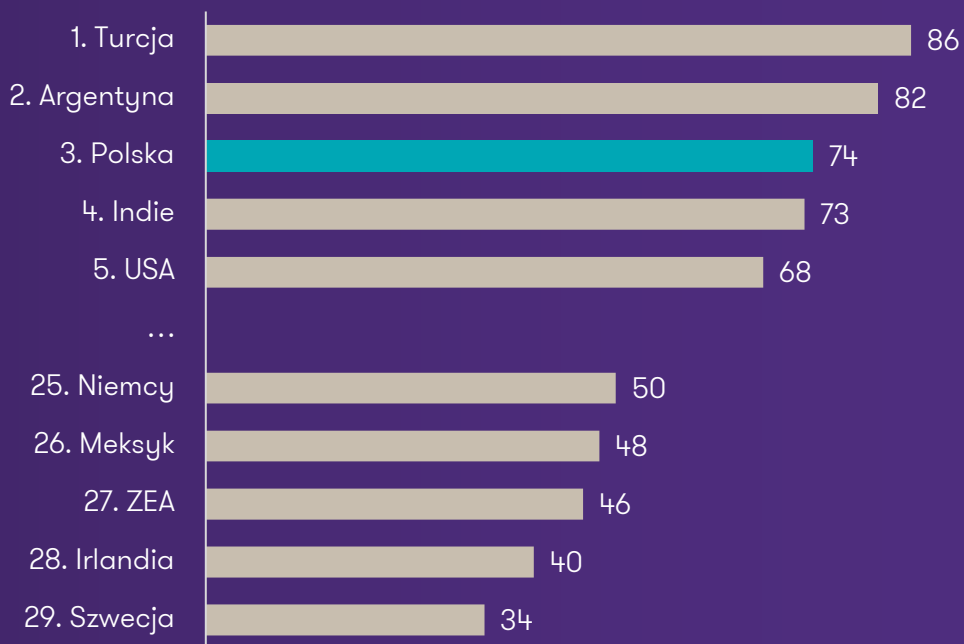
Bariera #3

Niepewność ekonomiczna

Trzecią najsilniejszą barierą dla przedsiębiorców w Polsce jest niepewność ekonomiczna, a więc brak możliwości spokojnego planowania przyszłości firm.

Rok 2022 był kolejnym rokiem z rzędu, w którym rzeczywistość w Polsce i na świecie zaskoczyła, i to w sposób spektakularny. Co prawda pandemia koronawirusa przycichła i nie mieliśmy już do czynienia z twardymi lockdownami, jednak przedsiębiorcy musieli nagle radzić sobie z zupełnie nowymi, nie uwzględnianymi w żadnych prognozach zdarzeniami. Wojna w Ukrainie sprawiła, że ceny energii elektrycznej, opału czy transportu podskoczyły w sposób dotąd nieobserwowany. Ponadto wybuch inflacji zmusił Narodowy Bank Polski do podwyżek stóp procentowych do poziomu najwyższego od 20 lat, co sprawiło, że koszty obsługi długu wystrzeliły. Ponadto, wysoka inflacja zaczęła nakręcać oczekiwania płacowe pracowników, przez co średnie wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w ubiegłym roku wzrosło o ponad 13%. Trudno więc znaleźć w budżetach przedsiębiorstw po stronie kosztowej pozycję, która nie odnotowała w ubiegłym roku nieplanowanego wzrostu. Dlatego aż 74% średnich i dużych firm w Polsce deklaruje, że niepewność ekonomiczna jest obecnie „silna” bądź „bardzo silna”. Na 29 przebadanych państw tylko w Turcji i Argentynie ten odsetek jest wyższy, a średnia w badaniu to 49%.

Wykres 5. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **NIEPEWNOŚĆ EKONOMICZNA** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Źródło: Badanie International Business Report, dla Grant Thornton

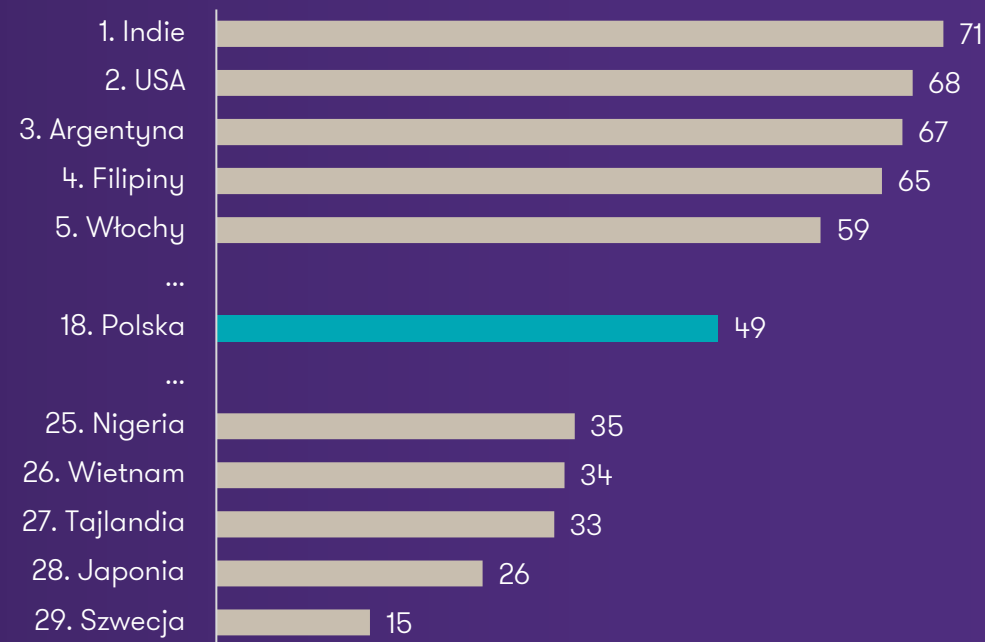
Bariera #4

Biurokracja

Silną barierą w rozwoju pozostaje też biurokracja – połowa firm deklaruje, że utrudnia im ona funkcjonowanie.

Niezmiennie ważną barierą, na którą w naszym badaniu wskazują przedsiębiorcy, jest biurokracja. Obecnie narzeka na nią około 49% firm, przy czym 17% uważa tę barierę za „bardzo silną”. To nieco mniejsze odsetki niż w poprzednich latach, kiedy była to bariera dla około 60% przedsiębiorców. Jest to jednak normalne zjawisko w czasach spowolnienia gospodarczego - odczuwalność bariery biurokracji spada, ponieważ na plan pierwszy wysuwają się wówczas inne bariery. Dlatego – biorąc pod uwagę skalę wstrząsów gospodarczych w Polsce – obecny odsetek firm wskazujących biurokrację jako silną barierę wydaje się mimo wszystko wysoki. Z pewnością wpływ na to miało zeszłoroczne zamieszanie z Polskim Łądem. Źle przygotowana, wprowadzona w pośpiechu, zawierająca wiele błędów i niepoprzedzona kampanią edukacyjną reforma, w pierwszych tygodniach 2022 r, wywołała chaos w firmach, by w kolejnych miesiącach zostać fundamentalnie zmienioną.

Wykres 6. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **BIUROKRACJĘ** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

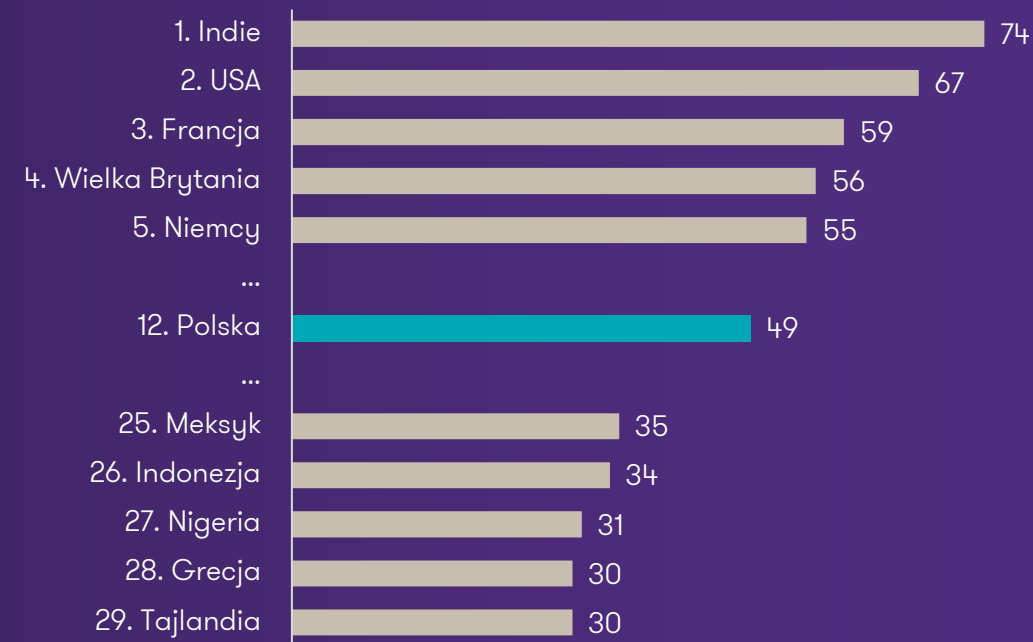
Bariera #5

Brak wykwalifikowanych pracowników

Nadal, mimo spowolnienia gospodarczego, aż połowa szefów firm narzeka na brak odpowiednio wykwalifikowanych kandydatów do pracy.

Przez ostatnie kilka lat brak odpowiednich pracowników był sporym problemem, a czasem wręcz zmorą pracodawców w Polsce. W latach 2016-2018 była to wręcz główna bariera wskazywana przez badane przez nas średnie i duże firmy – odsetek przedsiębiorstw wskazujących na ten czynnik sięgał wówczas około 60%. Choć od tego czasu grono tych pracodawców się obniża, to nadal jest wysokie. Obecnie na brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników narzeka 49% badanych firm, a dla 15% jest to „bardzo silna” bariera. Choć popyt na pracę spada, co pokazało chociażby nasze badanie „Pensje i zatrudnienie – plany pracodawców”, to nadal zaskakująco duża część pracodawców nie może znaleźć odpowiednich kandydatów do pracy. Tym samym wydaje się, że jest to w dużej mierze problem systemowy, wynikający z niedopasowania systemu kształcenia pracowników do potrzeb rynku pracy, a nie bieżący – wynikający z aktualnej sytuacji makroekonomicznej na polskim rynku pracy. Osób o oczekiwanych przez firmy profilu zawodowym na wielu stanowiskach brakuje, co stwarza napięcia między pracodawcami i powoduje presję płacową.

Wykres 7. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **BRAK WYKWALIFIKOWANYCH PRACOWNIKÓW** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

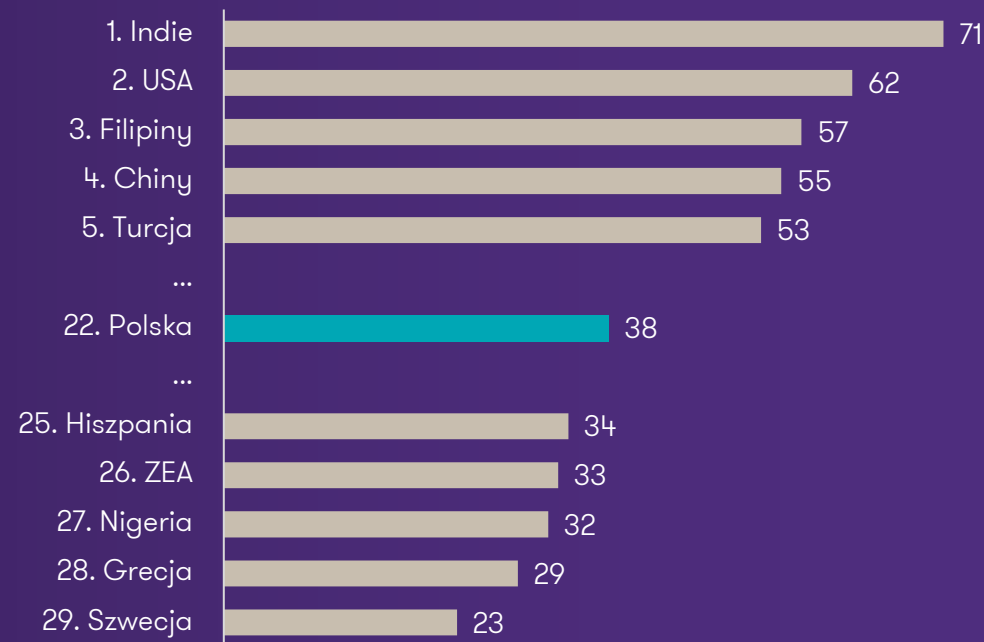
Bariera #6

Brak zamówień

Co ciekawe, słaby popyt nie jest obecnie tym, co w sposób istotny doskwiera przedsiębiorcom. Brak zamówień jest dla nich dopiero 6. barierą.

Najbardziej optymistycznym wnioskiem z naszego badania wydaje się fakt, że mimo silnych wstrząsów, które dotknęły polską gospodarkę w minionym roku, firmy w Polsce nadal cieszą się relatywnie silnym popytem na swoje produkty i usługi. Brak zamówień, jako „silną” barierę wskazuje 23% badanych średnich i dużych firm, a jako „bardzo silną” – 15%. Łącznie więc niedobór klientów to problem dla 38% przedsiębiorstw. To nieco wyższy poziom niż przed rokiem (o 6 pkt proc.), ale nadal wyższy niż w latach 2019-2020. Ponadto, bariera ta zajmuje dopiero 6. miejsce w „rankingu” czynników utrudniających rozwój biznesu w Polsce. Na 29 przebadanych krajów, aż w 21 odsetek firm narzekających na tę barierę jest wyższy. Mimo rosnącej inflacji, rosnących kosztów obsługi zadłużenia czy rosnącego ryzyka bezrobocia, konsumenci czy klienci biznesowi w Polsce nadal chętnie kupują produkty i usługi, więc koniunktura gospodarcza nadal się kręci.

Wykres 8. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **BRAK ZAMÓWIEŃ** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #7

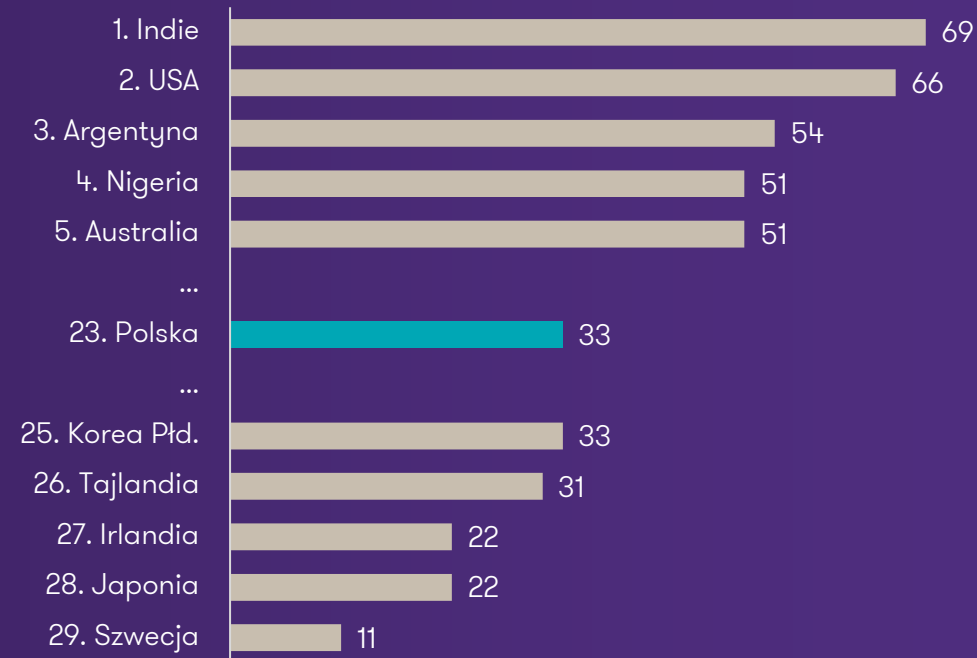
Dostęp do finansowania

Stosunkowo mało dotkliwą barierą w rozwoju firm jest aktualnie również dostęp do finansowania. Mimo wysokich stóp procentowych.

Zaskakujący może być fakt, że choć stopy procentowe w Polsce wzrosły do najwyższego od 20 lat poziomu i WIBOR trzy- czy sześciomiesięczny przekracza 7%, to przedsiębiorcy stosunkowo rzadko narzekają na utrudniony dostęp do finansowania. Jest to „silna” bariera dla 22% średnich i dużych firm oraz „bardzo silna” dla 11%. Na 29 krajów, aż w 22 firmy częściej niż w Polsce skarżą się na brak dostępu do finansowania. Dla porównania, w Indiach łącznie jako „silną” i „bardzo silną” barierę wskazuje to 69% badanych, a w USA - 66%. Średnia dla całego badania to 42%.

Wygląda więc na to, że mimo wzrostu stóp procentowych, tzn. wyższych kosztów obsługi długu i niższej zdolności kredytowej przedsiębiorstw, firmy nadal mają z czego finansować ewentualne projekty rozwojowe. Po pierwsze, po latach świetnej koniunktury gospodarczej mają poduszkę finansową, a po drugie – perspektywa pogłębiającego się spowolnienia sprawiła, że ograniczyły one inwestycje, a w związku z tym zmalały ich ewentualne potrzeby finansowania nowych przedsięwzięć.

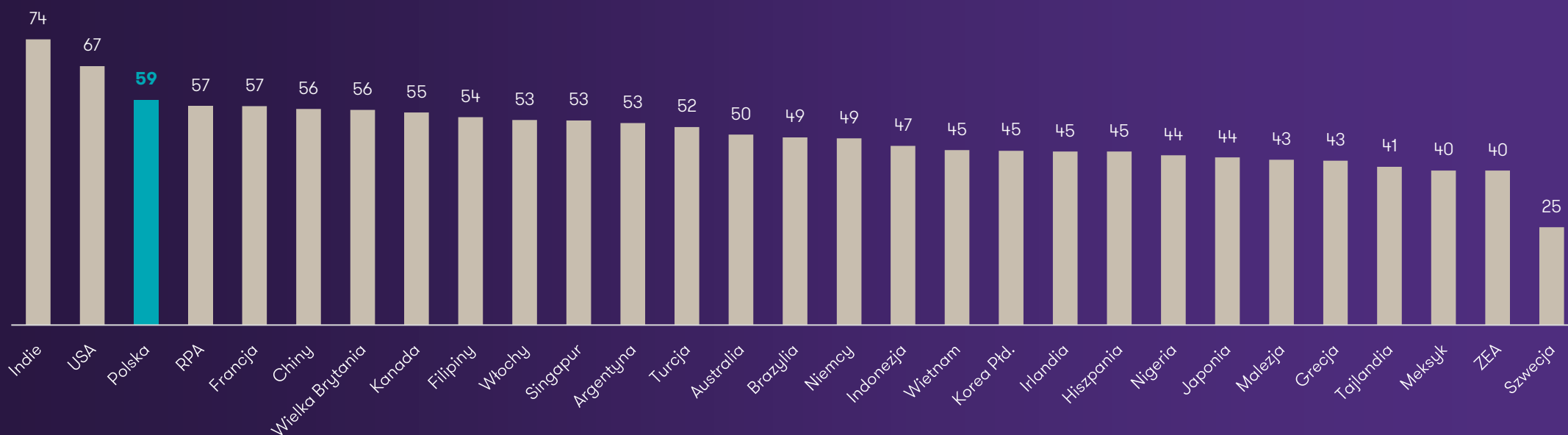
Wykres 9. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **DOSTĘP DO FINANSOWANIA** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Polskie bariery wyjątkowo dokuczliwe

Choć polska gospodarka w ostatnich latach rozwija się w relatywnie wysokim tempie 4-5% rocznie, to Polska w naszym badaniu barier rozwojowych wypada zdecydowanie negatywnie. Jeśli wyciągnąć średnią arytmetyczną ze wszystkich siedmiu badanych obszarów, okazuje się, że w Polsce aż 59% średnich i dużych firm odczuwa te bariery. W ten sam sposób liczona średnia dla wszystkich 29 badanych państw wynosi 50%, a dla krajów europejskich – 49%. Warto jednak zauważyć, że odczuwalność barier wzrosła w Polsce w mniejszym stopniu niż w innych krajach europejskich. W Polsce odsetek wzrósł o 7 pkt proc. względem zeszłorocznego wyniku, tymczasem w krajach europejskich – o 10 pkt proc. Na świecie natomiast odczuwalność barier pozostała niemal bez zmian – wzrosła tylko o 1 pkt proc.

Wykres 10. Średni wynik dla wszystkich siedmiu zaproponowanych w badaniu barier (w proc.)

Źródło: Badanie International Business Report, Grant Thornton

NASZYM ZDANIEM

Dobry czas na refleksję i zmianę podejścia

Rok 2023, podobnie jak 2022, nie będzie łatwym rokiem dla polskich przedsiębiorców. Niestabilna sytuacja geopolityczna, spowolnienie gospodarcze, wysoka inflacja, wysokie koszty obsługi zadłużenia, oczekiwanie na środki z KPO, rosnące koszty energii oraz pracy, spadek siły nabywczej dochodów konsumentów wywołują obawy przedsiębiorców i zarządzających. Nie pozostają oni bierni – korygują swoje strategie. Przede wszystkim szukają możliwości optymalizowania kosztów energii elektrycznej i gazu, np. poprzez obniżenie zużycia, modernizację systemów oświetlenia, wentylacji i ogrzewania, instalację systemów optymalizujących zarządzanie energią (tzw. strażnik mocy), inwestują we własne źródła energii np. instalacje fotowoltaiczne, a także formułują plany awaryjne na wypadek przerw w dostawach energii.

Bardzo dokładnie przyglądają się także kosztom pracy. Analizie podlega poziom i struktura zatrudnienia, jak również system płac. Rosnący poziom wynagrodzenia minimalnego oraz spadek siły nabywczej dochodów pracowników nie pozostaje bez wpływu na całościowe systemy wynagradzania i motywowania. Jak zarządzać podwyżkami w firmie? W oparciu o jakie parametry budować systemy premiowe? Jak optymalizować pracę i monitorować jej wydajność? I wreszcie – czy i w jakich obszarach szukać rezerw w zatrudnieniu, mając w pamięci trudności w pozyskaniu i utrzymaniu pracowników?

Co ciekawe, dostęp do finansowania nadal nie stanowi kluczowej bariery, mimo że wyraźny jest nie tylko wzrost stóp procentowych i kosztów finansowania, ale również ze strony banków nasila się ostrożność wobec kredytobiorców. Możemy się spodziewać, że utrzymujące się jeszcze jakiś spowolnienie gospodarcze może z czasem także utrudnić dostęp do nowych kredytów lub podnieść wymogi banków przy odnawianiu dotychczasowych linii kredytowych. Kluczowy jest bieżący kontakt i wyprzedzające informowanie banków o ewentualnych problemach, aby w porę podjąć działania korygujące.

Czas kryzysu to czas refleksji strategicznej – czy dotychczasowa strategia jest adekwatna, czy też należy dokonać zwrotu strategicznego i szukać nowych opcji na przyszłość.

Małgorzata Kuik
Partner
Business Consulting
Grant Thornton

O badaniu:

Badanie opisane w niniejszym raporcie prowadzone na zlecenie Grant Thornton International w ramach cyklu International Business Report. Co roku realizowane jest wśród 10 tys. właścicieli lub członków zarządu średnich i dużych przedsiębiorstw na świecie.

W Polsce od 2020 roku badanie prowadzone jest metodą CATI (wywiady telefoniczne) przez firmę Biostat, co roku wśród właścicieli i członków zarządu 100 średnich i dużych przedsiębiorstw. Ostatnia edycja badania prowadzona była w IV kwartale 2022 roku.

Zapraszamy do kontaktu

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

Grant Thornton

T +48 505 024 168

E Jacek.Kowalczyk@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 140 krajach i zatrudniająca ponad 56 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 29 lat. Zespół 900 pracowników wspiera naszych Klientów w takich obszarach jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.

